

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
«Διαθεματική Αντιμετώπιση της Νεανικής Παραβατικότητας:
Παρεμβατικές Προτάσεις για Καταστολή και Πρόληψη»

Διοργανωτής: Κυπριακός Σύνδεσμος Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής (ΟΕΛΜΕΚ)
Με την υποστήριξη του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού
Frederic University of Cyprus, Λευκωσία, 20/12/2007

Η Νεανική Παραβατικότητα – Μύθος ή Πραγματικότητα;

Από την Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Προστασίας και Ευημερίας Παιδιού (ΠΣΕΠΕΠ)
Νινέττα Καζαντζή - Πρόεδρος

Είναι γεγονός πως τα τελευταία χρόνια ακούμε όλο και συχνότερα τον όρο «νεανική παραβατικότητα». Εκείνο που αδυνατώ προσωπικά να αντιληφθώ είναι το τι εννοούμε με τον όρο αυτό: Εγκληματικότητα; Αταξία; Αναρχία; Απειθαρχία; Ή κάτι άλλο που δεν έχουμε ακριβώς διασαφηνίσει – ή που δεν θέλουμε να διασαφηνίσουμε;

Η παράβαση των κανόνων είναι ίδιο της παιδικής και της νεανικής ηλικίας – για να μην πω όλων των ηλικιών. Και μάλιστα, στην κοινωνία των ενηλίκων συχνά αυτή η παράβαση θεωρείται και «μαγκιά» και «καπέλο μας» και «δικαίωμά μας»

Ξεκινήστε από την απλή παράβαση που – όλοι ανεξαιρέτα – έχουμε κάποτε κάμει: να περάσουμε με κίτρινο ξέροντας πως θα μας προλάβει το κόκκινο. Πηγαίνετε στην οδήγηση σε δρόμους όπως την λεωφόρο Σπύρου Κυπριανού στην Λεμεσό – μα είναι δυνατόν η αστυνομία να θεωρεί λογικό να πηγαίνω με 50 σε έναν ανοιχτό δρόμο με δύο λωρίδες; και τα εβδομήντα που τρέχω λίγα είναι!!!

Θυμηθείτε τις φορές που νιώσαμε ωραία γιατί κάναμε κάτι απαγορευμένο που όμως εμείς θεωρήσαμε «πρέπον υπό τας περιστάσεις»... θυμηθείτε... θυμηθείτε την εποχή που είμασταν παιδιά και έφηβοι.

Ξέρω... θα μου πείτε: άλλοι καιροί τότε... Τι κάναμε δηλαδή; Δεν φορούσαμε την στολή εκτός σχολείου ενώ έπρεπε; Και τι μ' αυτό; Πηγαίναμε σε καρναβαλίστικα πάρτι ενώ απαγορευόντουσαν – ε και;;; Καβαλούσαμε το ποδήλατο και τρέχαμε με όση δύναμη είχαν τα πόδια μας χωρίς να μας νοιάζει ποιος ήταν στον δρόμο μας – μα δεν είχε κίνηση τότε... δεν σκοτωνόμασταν καθημερινά στους δρόμους...

Κι όμως, νεανική παραβατικότητα ήταν όλα – με άλλο πρόσωπο, με άλλη έκφραση – μα πάντα παραβατικότητα.

Εκτός κι αν εννοούμε νεανική εγκληματικότητα ή βίαιη συμπεριφορά ή αναρχία.

Για να αντιμετωπίσεις κάτι, πρέπει να ξέρεις τι ακριβώς είναι... να το έχεις καθορίσει, να ξέρεις τι το προκαλεί και γιατί, να ξέρεις τις παραμέτρους, να ξέρεις πότε και πώς συνήθως εκφράζεται... Βάζουμε στο ίδιο καλάθι συμπεριφορές διάφορες μεταξύ τους που έχουν διάφορα αίτια. Μιλάμε για την νεανική παραβατικότητα σαν να 'ναι αρρώστια της εποχής, κάτι σαν το AIDS να πούμε.

Ξεχνάμε συνεχώς πως η συμπεριφορά της νέας γενιάς είναι μια αποτύπωση, μια μίμηση της συμπεριφοράς της κοινωνίας των ενηλίκων – που εκφράζεται μεν με διαφορετικό τρόπο αλλά πάντως στην βάση της είναι ίδια.

Τα διαζύγια αυξάνονται, ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών αυξάνεται, η βία μέσα στην οικογένεια αυξάνεται, τα ανήλικα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης αυξάνονται, η εκμετάλλευση των παιδιών αυξάνεται, οι απαιτήσεις για να μπει κάποιος στην τόσο ανταγωνιστική σήμερα αγορά εργασίας αυξάνονται, η εκπαίδευση αδυνατεί να δώσει τα απαραίτητα εφόδια ζωής στο παιδί αφού αναλώνεται στην παροχή γνώσεων και καθόλου στην απόκτηση δεξιοτήτων συναισθηματικής επιβίωσης, οι πόλεμοι στο παγκόσμιο αυξάνονται, οι διαφορές λύνονται (σε όλα τα επίπεδα) με την χρήση βίας αντί με την διαπραγμάτευση και την συναίνεση, ο χρόνος για διάλογο (και πάλι σε όλα τα επίπεδα) μειώνεται και ο απλός, συνηθισμένος άνθρωπος αδυνατεί να δει το φως στην άκρη του τούνελ – σε προσωπικό, εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο.

Ποια συμπεριφορά αντιγράφουν τα παιδιά μας όταν σπάνε την νύκτα τα τζάμια των σχολείων τους;
Ποια συμπεριφορά αντιγράφουν τα παιδιά μας όταν κτυπούν τον καθηγητή γιατί «εκνευρίστηκαν»;
Ποια συμπεριφορά αντιγράφουν τα παιδιά μας όταν τρέχουν με ιλιγγιώδη ταχύτητα για να «εκτονωθούν»; Και πόσο δύσκολη είναι η ζωή τους για να χρειάζονται «εκτόνωση» σ' αυτήν την ηλικία;

Ποια συμπεριφορά αντιγράφουν τα παιδιά μας όταν για να λύσουν τις διαφορές τους κτυπιούνται και μαχαιρώνονται;

Ποια συμπεριφορά αντιγράφουν τα παιδιά μας όταν κλέβουν για να αγοράσουν τη δόση τους;

Και γιατί φτάσαμε στο σημείο να θεωρούν τα παιδιά μας την χρήση ουσιών και αλκοόλ «απαραίτητη για να επιβιώσουν συναισθηματικά»;

Από ποιο κόσμο θέλουν να ξεφύγουν;

Μα... από τον δικό μας κόσμο.

Τον κόσμο του χρήματος και της καλοπέρασης, τον κόσμο που δεν αφήνει περιθώρια στο διαφορετικό, τον κόσμο που δεν αποδέχεται παρά μόνο την επιτυχία, τον κόσμο που μας αναγκάζει να τρέχουμε σ' έναν ατέλειωτο αγώνα δρόμου που δεν έχει πραγματικό στόχο, δεν έχει πραγματικό σκοπό.

Με ποια ιδανικά έχουμε γαλουχήσει τα παιδιά μας και ποιες κοινωνικές αξίες έχουμε περάσει σε τούτη τη γενιά που «έχει τα πάντα», «δεν θέλει τίποτε άλλο», «δεν πιστεύει σε τίποτε και δεν ελπίζει σε τίποτε»;

Μιλάμε για «καταστολή» - άσχημη λέξη ακόμα και να την ακούς... εμπεριέχει βία και μαζί ένα στοιχείο ανυπαρξίας. Η βία φέρνει βία – δεν την μειώνει. Η ανυπαρξία δεν είναι επιθυμητή κατάσταση, ιδίως για τα παιδιά μας – θέλουμε δηλαδή ένα ανύπαρκτο μέλλον;

Μιλάμε για πρόληψη... πώς;;;

Πόσο έχουμε συνειδητοποιήσει τις δικές μας ευθύνες ως προς την συμπεριφορά των παιδιών μας;
Πόσο έχουμε καταλάβει πως αν θέλουμε να αλλάξουμε τον κόσμο πρέπει να αρχίσουμε από τον εαυτό μας;

Πόσο έχουμε αντιληφθεί πως τα παιδιά μας αντιδρούν σε έναν κόσμο ενοχλητικό, που δεν τα καταλαβαίνει, δεν τα αντικρίζει με ευαισθησία, δεν έχει χρόνο για διάλογο, δεν θέλει να αλλάξει...

Διαθεματική αντιμετώπιση της παραβατικότητας και προτάσεις για καταστολή και πρόληψη.

Όλοι μας, καθένας στον τομέα του, έχουμε να προτείνουμε διάφορα που τοποθετούν τα παιδιά μακριά μας, τα απομονώνουν και τα στήνουν στον τοίχο. Πυροβολούμε για να «καταστειλούμε την παραβατική τους συμπεριφορά».

Όλοι μας θεωρούμε πως πρέπει να συμβάλουμε, ο καθένας στον τομέα του, και μάλιστα να συμμετέχουμε στην ομάδα «κρούσης»...

Είναι αξιοπερίεργο το γεγονός πως ενώ έχουμε δημιουργήσει τα τελευταία λίγα χρόνια μια πληθώρα κυβερνητικών φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων με στόχο την «καταστολή και πρόληψη της νεανικής παραβατικότητας» να ακούμε από το στόμα του Υπουργού Δικαιοσύνης και

Δημόσιας Τάξης, μόλις προχτές, πως είχαμε αύξηση της παραβατικότητας κατά 18,6% από το 2005 ως το 2006 και πως στα τελευταία τρία χρόνια η νεανική παραβατικότητα έχει διπλασιαστεί.

Η ΠΣΕΠΕΠ καταθέτει σήμερα την πάγια θέση της πως μόνον η πρόληψη είναι αποδεκτή. Η καταστολή δεν είναι επιθυμητή – η αλλαγή της συμπεριφοράς είναι το ζητούμενο.

Ένα μωρό που βυζαίνει το δάκτυλό του, μπορεί να μην το κάνει μπροστά μας γιατί του θυμώνουμε, μα θα το κάνει όταν είναι μόνο του στο δωμάτιο ή πίσω από τοίχους και πόρτες όταν βρίσκεται με άλλους... το ζητούμενο είναι να ΜΗΝ χρειάζεται το παιδί να βυζαίνει το δάκτυλό του γιατί είναι καλυμμένο συναισθηματικά και νιώθει ασφαλές και προστατευμένο.

Το ζητούμενο είναι να βοηθήσουμε τους νέους να αναπτύξουν θετικές συμπεριφορές, θετικές στάσεις, θετική αντίληψη για την κοινωνία και το περιβάλλον τους.

Μπορούμε;

Μπορούμε να διαφοροποιήσουμε το εκπαιδευτικό μας σύστημα ώστε να μην βγάζει μηχανές γνώσης μα ανθρώπους με ικανότητα έκφρασης συναισθημάτων και απόψεων, με ικανότητες διαπραγμάτευσης, με ικανότητα διαλόγου και συζήτησης, με ικανότητα συναντίληψης και αποδοχής των άλλων;

Μπορούμε να βοηθήσουμε τα νέα ζευγάρια να αντιληφθούν τις δυσκολίες που συνεπάγεται η συμβίωση;

Μπορούμε να βοηθήσουμε ώστε να μην νιώθουν «καταπίεση» μέσα στον γάμο;

Μπορούμε να βοηθήσουμε ώστε να μάθουν τι σημαίνει να είσαι γονιός; Τι σημαίνει να μεγαλώνω ένα πλάσμα που δεν ξέρει τίποτε και που πρέπει να μάθει τα πάντα;

Μπορούμε να βοηθήσουμε να μάθουν να λύνουν τις διαφορές τους με διαπραγμάτευση και αλληλοκατανόηση αντί να καταφεύγουν στην «εύκολη» λύση του διαζυγίου;

Μπορούμε να μειώσουμε τις επιπτώσεις της έλλειψης του ενός γονιού και την πίεση της μάνας που μεγαλώνει μόνη τα παιδιά της;

Μπορούμε να δώσουμε σκοπό στα παιδιά μας; Κάτι πέρα από τα χρήματα και την διασκέδαση;

Μπορούμε να δώσουμε στα παιδιά μας απασχόληση που να τους προσφέρει και εκτόνωση χωρίς να βλάπτει την υγεία και την ανάπτυξή τους – σωματική και συναισθηματική;

Μπορούμε να αναθεωρήσουμε τους δικούς μας στόχους ώστε να έρθουν κοντύτερα σ' αυτούς των παιδιών μας;

Μπορούμε να θεωρήσουμε την «παράβαση» ως μέρος της ζωής τους απαραίτητο για την εξέλιξη και τον καθορισμό των δικών τους «θέλω» και των δικών τους «μπορώ»;

Μπορούμε να «κτίσουμε» πάνω στην παραβατικότητά ώστε αντί να μας βλέπουν ως «καταστολείς» να μας δουν σαν συνεταίρους που προσπαθούν να φτάσουν σ' έναν κοινό στόχο – εκείνον ενός κόσμου χωρίς βία και εκμετάλλευση;

Μπορούμε;

Και για να τελειώσω...

Μιλάμε σήμερα για την νεανική παραβατικότητα... ψάχνουμε τρόπους αντιμετώπισής της, τρόπους πρόληψης και δεν βλέπω κανένα παιδί να βρίσκεται μαζί μας.

Μια από τις βασικές αρχές της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού που η χώρα μας έχει επικυρώσει εδώ και 18 χρόνια, μιλά για την συμμετοχή του παιδιού σε όλες τις εκφάνσεις τις οικογενειακής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής, ειδικά σε θέματα που το αφορούν άμεσα.

Δεν μπορώ να θεωρήσω πως η σημερινή συζήτηση δεν αφορά τα παιδιά.

Σήμερα, σε ευρωπαϊκό μα και διεθνές επίπεδο, η συμμετοχή των ίδιων των παιδιών στη λήψη των αποφάσεων σε θέματα που τα αφορούν θεωρείται ως το καλύτερο μέσο για την πρόληψη της παραβατικής – ακόμα και της εγκληματικής – συμπεριφοράς.

Η Κύπρος, συχνά αναφέρεται ως παράδειγμα προς μίμηση αφού έχει δύο καλά οργανωμένα σύνολα παιδιών - την ΠΣΕΜ και την Παιδοβουλή - που και άποψη μπορούν να εκφέρουν και ασχολούνται συστηματικά με ζητήματα όπως αυτό που σήμερα συζητάμε.

Η ΠΣΕΠΕΠ που στηρίζει την λειτουργία της Παιδοβουλής από το 2000, θεωρεί πως είναι καιρός να κατανοήσουμε πως η ανάμειξη των ίδων των παιδιών στις συζητήσεις μας μα και στις αποφάσεις μας, μόνο θετική μπορεί να είναι αφού θα καταστήσει τα παιδιά συνυπεύθυνα στην υλοποίησή τους.

Η ανάληψη ευθύνης από τα ίδια τα παιδιά είναι, κατά τη γνώμη μας, ένας σίγουρος τρόπος πρόληψης και, πάλιν κατά τη γνώμη μας, τα παιδιά έχουν πολλά να διδάξουν στους ενήλικες φτάνει να τους δώσουμε την ευκαιρία και να τους αντιμετωπίσουμε ως ίσους πολίτες του τόπου μας.

Σας ευχαριστώ.